

A KKV SZEKTOR KÖNYVVIZSGÁLATA A KOCKÁZATCSÖKKENTÉS ESZKÖZE

DR. FÜLÖP KATALIN
NKE - KTK



TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az audit klasszikus szerepe és a kkv szektor specialitásai
2. A kkv-k könyvvizsgálóinak feladatköre
3. A szervezetek kockázati magatartásának tényezői
 - kockázateszlelés, értékelés, attitűd
 - mérési lehetőségek
 - kockázati magatartás összetevői
4. A nem kívánatos kimenetek
5. Zárszó: az audit jelentősége a szervezet kockázati magatartásával összefüggésben

AZ AUDIT FELADATA



155. § (1) A könyvvizsgálat célja annak megállapítása, hogy a vállalkozó által az üzleti évről készített éves beszámoló, egyszerűsített éves beszámoló, továbbá az összevont (konszolidált) éves beszámoló e törvény előírásai szerint készült, és ennek megfelelően megbízható és valós képet ad a vállalkozó (a konszolidálásba bevont vállalkozások együttes) vagyoni és pénzügyi helyzetéről, a működés eredményéről.



Cui prodest?

Elméleti

háttér:

Érdekhordozó-
elméletek, koalíciós
elmélet

AZ AUDIT JELLEMZŐI

- Kiterjedt dokumentáció
- Mintavétel, kockázatbecslés
- Kötelező audittól elkülönült adó, vám, üzleti, menedzsment stb. ügyek
- Tulajdonosi érdekképviselő, együttműködés mellett kontroll a vezetéssel szemben
- Felelősség, relatíve magas díjak

AZ AUDIT TEVÉKENYSÉG HÁTTERE MAGYARORSZÁGON

- ◎ Speciális magyar cégszerkezet
- ◎ Változó jogi környezet
- ◎ Pénzügyi számviteli túlsúly
- ◎ Kétszektorúság (kkv és multik)

Párhuzamos univerzumok az auditszakmában

A nagyok és a leányok könyvvizsgálója

A kkv-k könyvvizsgálója

A KKV AUDITOR SPECIÁLIS FELADATAI



A klasszikus audit jellemzői

- Kiterjedt dokumentáció
- Mintavétel
- Kötelező audittól elkülönült adó, vám, stb. ügyek
- Tulajdonosi érdekképviselő
- Kontroll a vezetéssel szemben
- Felelősség, magas díjak

A kkv auditor által vállalt többletterhek:

Standardok szerinti dokumentáció, mintavétel, felelősségvállalás mellett...

- adó- és vámtanácsadás
- hatóság előtti informális cégképviselő
- együttműködés a vezetéssel
- üzletvezetési tanácsadás
- tutori tevékenység az adminisztráció felé
- stb.

ELVÁRÁSOK A KKV AUDITTA SZEMBEN



A klasszikus audit jellemzői

- Kiterjedt dokumentáció
- Mintavétel
- Kötelező audittól elkülönült adó, vám, stb. ügyek
- Tulajdonosi érdekképviselő
- Kontroll a vezetéssel szemben
- Felelősség, magas díjak

- ◎ TELJESKÖRŰ LEGYEN
- ◎ FOLYAMATOS LEGYEN A RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS
- ◎ MINDEN LEHETSÉGES NEGATÍV KIMENETET FELTÁRJON – ELHÁRÍTSON
- ◎ Alkalmazottak, tulajdonos-menedzser korlátos ismereteit kompenzálja változatos területeken (adó, vám, HR, informatika stb.)

A KKV AUDITOR SPECIÁLIS FELADATAI

Az audit jellemzői

- Kiterjedt dokumentáció
- Mintavétel
- Kötelező audittól elkülönült adó, vám, üzleti, menedzsment stb. ügyek
- Tulajdonosi érdekképviselőt,
- Együttműködés mellett kontroll a vezetéssel szemben
- Felelősség, magas díjak

Ugyanakkor kkv – nál gyakori, hogy:

- Saját forrásból finanszíroz (banki érdek -)
- Tulajdonos menedzsel (tulaj. tájékoztatása -)
- Zártkörű tulaj. kör (befektetői tájékoztatás -)
- Piaci kapcsolatok szűkek és speciálisak
- Működési kör szűk
- Állami érdekhordozó sajátos szempontjai

A KKV AUDITOR SPECIÁLIS FELADATAI

- ◉ **1. KÖNYVVIZSGÁLAT-E A KKV AUDITOR TEVÉKENYSÉGE?**
- ◉ **2. VAN-E RELEVANCIÁJA?**
- ◉ **3. KINEK AZ ÉRDEKE A KKV AUDIT?**
- ◉ **4. MI INDOKOLJA?**

**→ A KOCKÁZATI MAGATARTÁS
SAJÁTOSSÁGAI**

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS MIBENLÉTE ÉS MÉRÉSE



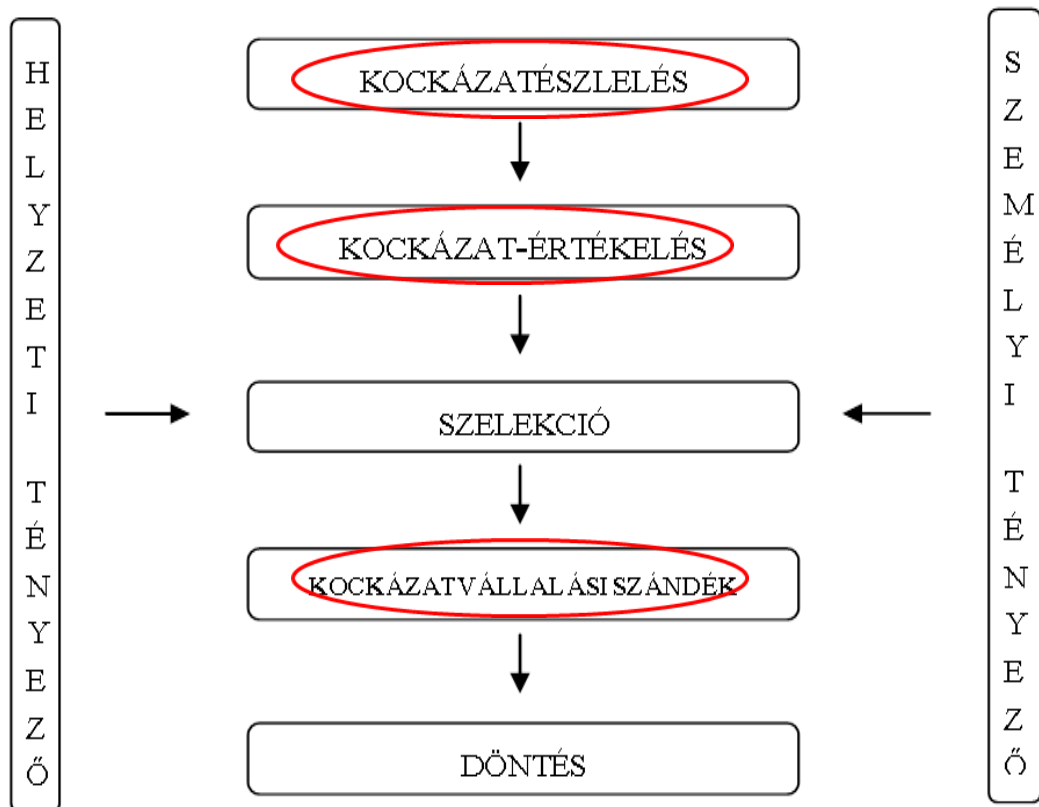
Stephanie Downrich

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

BIZONYTALANSÁG ÉS KOCKÁZAT



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

1. A KOCKÁZAT MÉRÉSE

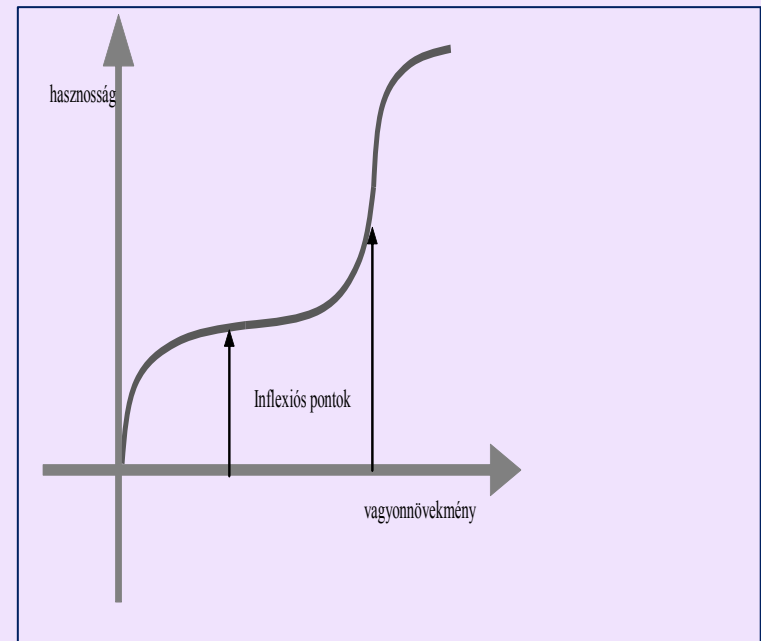
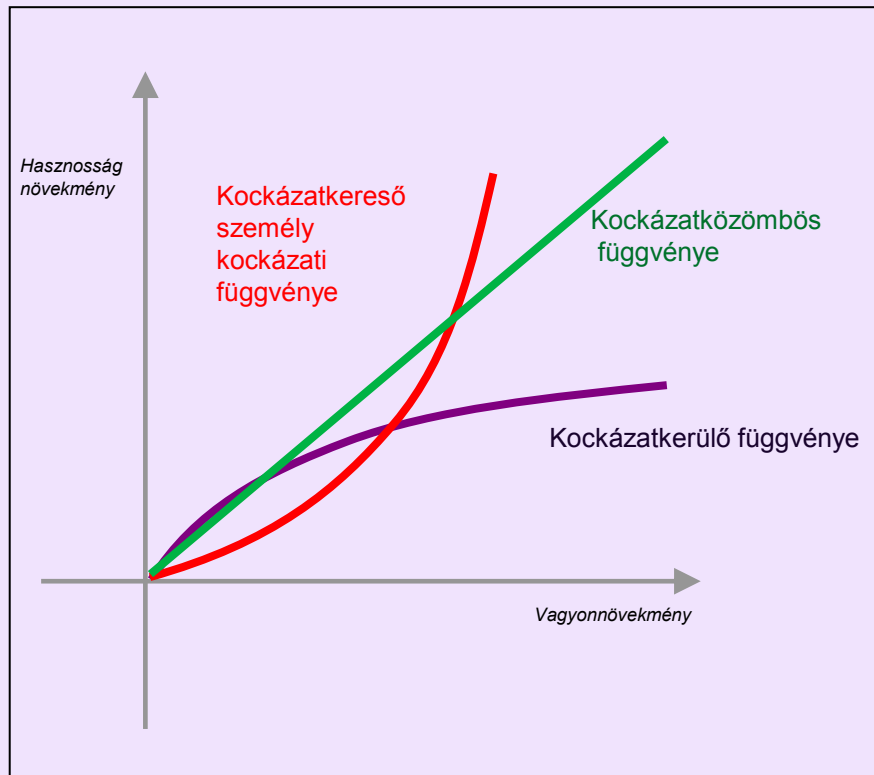
2. A KOCKÁZATI ATTITÚD MÉRÉSE

- pszichológia (pszichometrikus módszer – önértékelés)
- közgazdaságtan (döntéselméleti alapok – döntési helyzetek)

Fiktív döntési szituációk, szerencsejátékok, tőzsdei opciók árazása, befektetési preferenciák ...

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

A KOCKÁZATI VISELKEDÉS FÜGGVÉNYEI



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

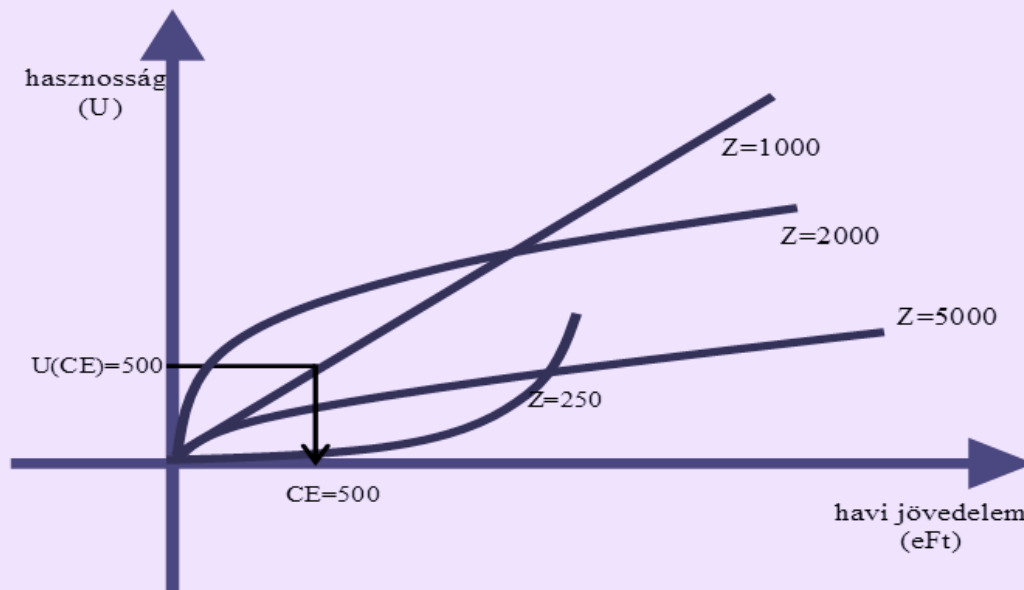
A KOCKÁZATI FÜGGVÉNYEK KÉPZÉSE

„Amennyiben Ön választhat, hogy 500.000 Ft-os havi nettó fix bért nyújtó állásával felhagy és megélhetését vállalkozásából biztosítja, ahol a havi nettó jövedelme 50%-os eséllyel nulla Ft és 50%-os eséllyel egy jelenlegi bérénél nagyobb (Z) összeg lenne, legalább mekkora (Z) érték mellett vállalkozna?”

$$E = p1 * X + p2 * Z$$

$$E = 0,5 * 0 + 0,5 * 1000 = 500$$

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS MODELLEZÉSE



Forrás: saját szerkesztés

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

PSZICHOLÓGIAI MÓDSZERTAN

Domain Specific Risk Attitude
(DoSpeRT) teszt

1. BLOKK

Értékelje a következő állítások **valószínűségét** az alábbi skála szerint 1-től 5-ig!

1	2	3	4	5
Nagyon valószínűtlen	Valószínűtlen	Nem biztos	Valószínű	Nagyon valószínű

Tehát mennyire valószínű Ön szerint, hogy Ön...

A valószínűség
értékelése 1-5-ig

- | | | |
|----|---|-------|
| 1. | Egy napi jövedelmét felteszi lóversenyen. | ----- |
| 2. | Évi jövedelmének 10%-át egy mérsékelt hozamú pénzügyi alapba fekteti. | _____ |
| 3. | Évi jövedelmének 5%-át részvényalapba fekteti. | _____ |
| 4. | Évi jövedelmének 5%-át egy ingatlanalapba fekteti. | _____ |
| 5. | Heti jövedelmét felteszi egy szerencsejátékon a kaszinóban. | _____ |



Magyar Közgazdasági Kamara

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

PSZICHOLÓGIAI MÓDSZERTAN

Domain Specific Risk Attitude
(DoSpeRT) teszt

2. BLOKK

Becsülje meg a következő helyzetek **kockázatát** az alábbi skála szerint 1-től 5-ig!

1	2	3	4	5
Nincs kockázata	Mérsékelten kockázatos	Közepesen kockázatos	Nagy a kockázat	Rendkívül nagy a kockázat

Tehát Ön mennyire tartja kockázatosnak, ha Ön...

A kockázat
értékelése 1-5-ig

1. Egy napi jövedelmét felteszi lóversenyen. _____
2. Évi jövedelmének 10%-át egy mérsékelt hozamú pénzügyi alapba fekteti. _____
3. Évi jövedelmének 5%-át részvényalapba fekteti. _____
4. Évi jövedelmének 5%-át egy ingatlanalapba fekteti. _____
5. Heti jövedelmét felteszi egy szerencsejátékon a kaszinóban. _____



Magyar Közgazdasági Kamara

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

PSZICHOLÓGIAI MÓDSZERTAN

Domain Specific Risk Attitude
(DoSpeRT) teszt

3. BLOKK

Becsülje meg, mekkora **haszna** származhat az alábbi helyzetekből!

1	2	3	4	5
Nincs haszna	Mérsékelt haszon	Közepes haszon	Nagy haszon	Rendkívül nagy haszon

Tehát mennyi haszna származhat abból, ha Ön...

A haszon mértékének
értékelése 1-5-ig

1. Egy napi jövedelmét felteszi lóversenyen. _____
2. Évi jövedelmének 10%-át egy mérsékelt hozamú pénzügyi alapba fekteti. _____
3. Évi jövedelmének 5%-át részvényalapba fekteti. _____
4. Évi jövedelmének 5%-át egy ingatlanalapba fekteti. _____
5. Heti jövedelmét felteszi egy szerencsejátékon a kaszinóban. _____



Magyar Közgazdasági Kamara

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS

PSZICHOLÓGIAI MÓDSZERTAN

KIÉRTÉKELÉS

Domain Specific
Risk Attitude

A PTE döntéshozóinak kockázátészlelése

	PTE döntéshozók		Radnóti eredményei vegyes mintán	Weber-Blais-Betz eredményei férfiakra	
	Kockázat átlagos becsült mértéke 1-5- ig	Szórás	Kockázat átlagos becsült mértéke 1-5-ig	Kockázat átlagos becsült mértéke 1-5-ig	Szórás
Pénzügyi kockázatok	3,72	1,05	3,44	3,21	0,66
Szerencsejáték	4,25	0,94	3,50	4,00	0,96
Befektetés	3,33	1,17	2,94	2,43	0,73
Vállalkozói kockázatok	3,58	0,83	3,88	n.a.	n.a.
Szociális kockázatok	2,23	0,51	2,28	1.99	0.50



Magyar Közgazdasági Kamara

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

- ← **VEZETŐI SZEMÉLYISÉG**
- ← **DÖNTÉSI SZITUÁCIÓ**
- ← **ERŐFORRÁSHELYZET**
- ← **VÁLLALKOZÁS MÚLTJA**
- ← **KÖRNYEZET**
- ← ...

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

A DÖNTÉSHOZÓ SZEMÉLYISÉG SZEREPE

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

AVAGY A KÖNYVVIZSGÁLÓ, MINT PSZICHOLÓGUS

A DÖNTÉSHOZÓ SZEMÉLYISÉGE:
a BIG FIVE és a
KOCKÁZATPREFERENCIA
közötti korrelációs kapcsolat

EXTRA-
VERZIÓ

NYITOTTSÁG



LELKIISMERE-
TESSÉG

BARÁTSÁGOSSÁG

NEUROTIKUSSÁG

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

AVAGY A KÖNYVVIZSGÁLÓ, MINT PSZICHOLÓGUS

A kockázatvállaló menedzser személyisége:

- ◉ Újdonság és élménykeresés
- ◉ Kétértelműség-tűrés
- ◉ Önbizalom
- ◉ Önzés
- ◉ Maszkulin viselkedés
- ◉ Optimizmus
- ◉ Pszichoticzizmus és impulzivitás
- ◉ Kriminalitás
- ◉ Innovativitás
- ◉ Teljesítményorientáltság



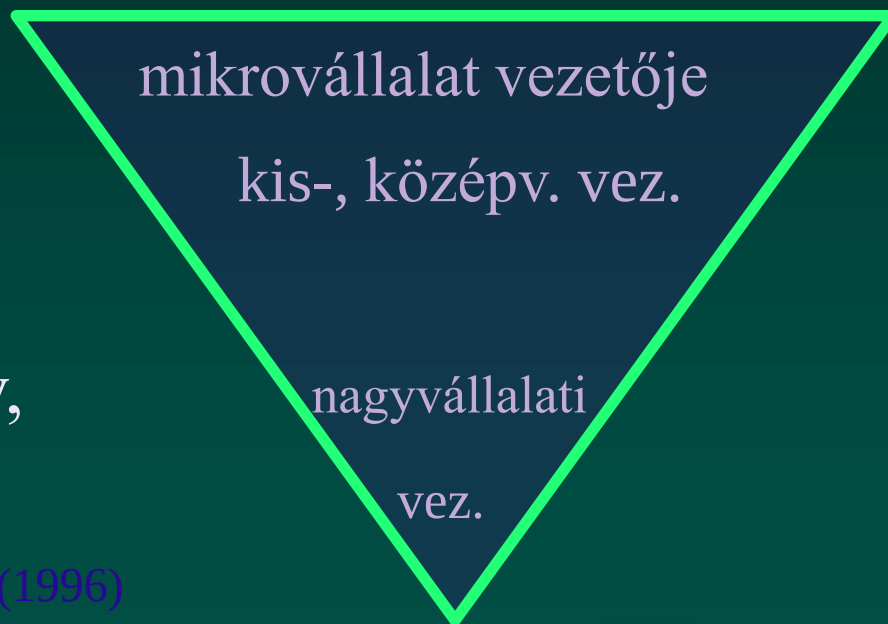
A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI AVAGY A KÖNYVVIZSGÁLÓ, MINT PSZICHOLÓGUS

VÁLLALKOZÓI ORIENTÁCIÓ a menedzsmentben

A személyiségjegyek között hangsúlyosan jelen vannak a következők:

- innovativitás,
- proaktivitás,
- kockázatvállalás,
- autonómia iránti igény,
- agresszív versenyzés

Lumpkin, Dess (1996)



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI AVAGY A KÖNYVVIZSGÁLÓ, MINT PSZICHOLÓGUS

ÉSZLELÉSI PROBLÉMÁK

1. A HATALOM SZEREPE

„A hatalommal rendelkező észlelőknek nem szükséges figyelni, nem képesek figyelni, vagy úgy döntenek, hogy nem is figyelnek.”

- Felettes kényszer hiánya
- Túlterheltség
- Túlzott magabiztosság
- Individualizmus
- Sikereség

Fiske-Morling, 1999

ELÉGTELEN
INFORMÁLÓDÁS,
SZTEREOTÍPIÁK



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI AVAGY A KÖNYVVIZSGÁLÓ, MINT PSZICHOLÓGUS

ÉSZLELÉSI PROBLÉMÁK

2. DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK

- **Nem:** a nők kevésbé ismerik, kevésbé érzékelik a pénzügyi instrumentumok eltéréseit, mint a férfiak
- **Kor:** az idősebbeknek fiataloktól eltérő a kockázateszlelése, és erősebb a kockázat-kerülése

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI AVAGY A KÖNYVVIZSGÁLÓ, MINT PSZICHOLÓGUS

ÉSZLELÉSI PROBLÉMÁK

3. EGYÉB JELLEMZŐK

- **Iskolázottság:** a magasabb iskolázottságúaknál kifinomultabb kockázat érzékelést tapasztaltak
- **Jövedelmi helyzet:** a magasabb jövedelmi helyzetűek kisebb veszélyt érzékelnek a különböző befektetéseknél

Ulbert-Csanaky, 2004



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

A KÖRNYEZET SZEREPE

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

KULTURÁLIS ELTÉRÉSEK

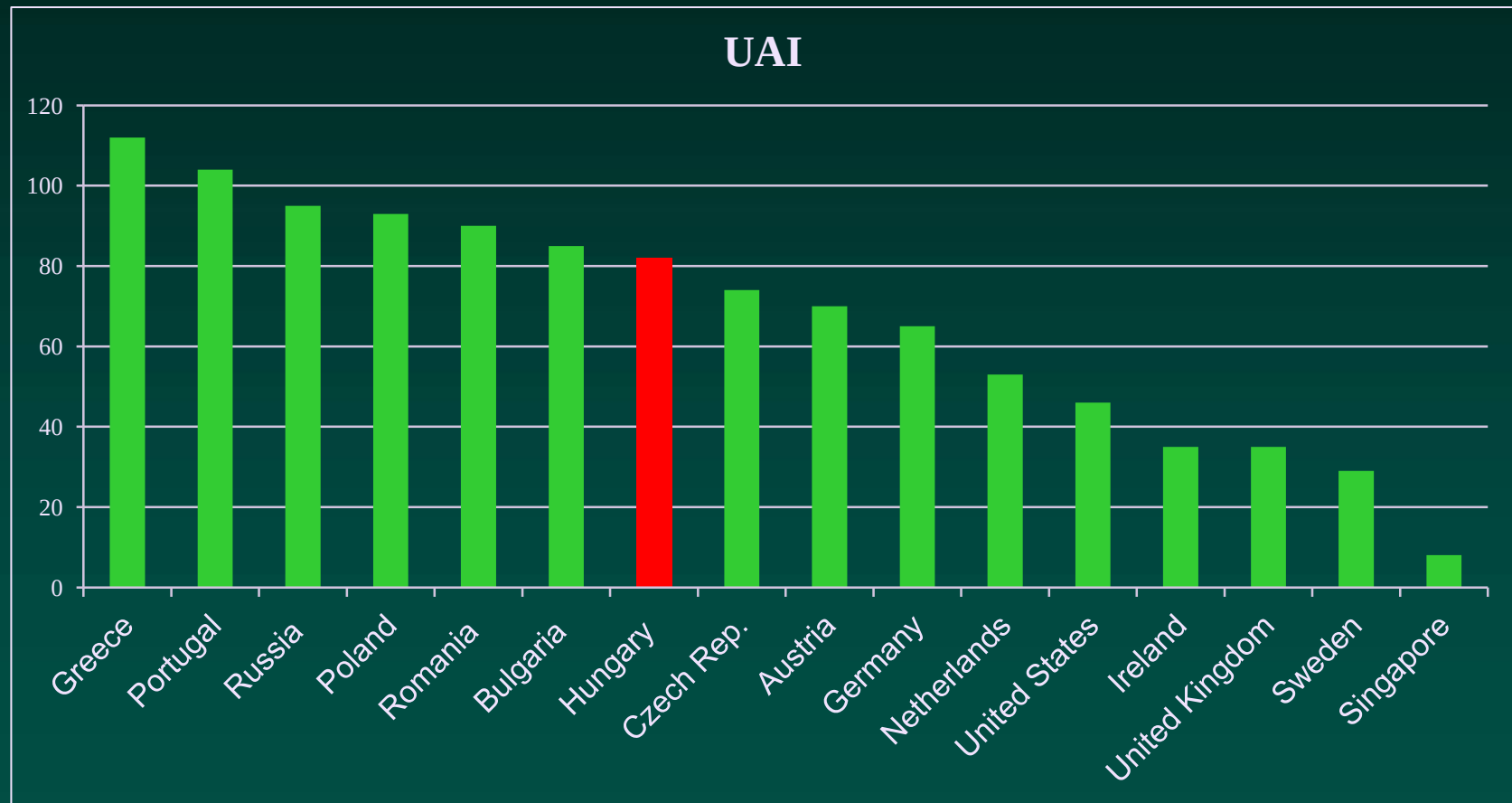
G. Hofstede: hatalmi távolság, bizonytalanság-kerülés, individualizmus-kollektívizmus, férfias-nőies értékek, időorientáció



„...hogyan éreznek a társadalom tagjai a bizonytalansággal és kétértelműségekkel kapcsolatban. Azon társadalmakban, ahol a bizonytalanság kerülése erős, a vélemények és a magatartás is rugalmatlan, s az emberek a szokatlan ötletekkel és emberekkel szemben intoleránsak.”

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

uncertainty avoidance index



A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

PIACI BIZONYTALANSÁG ÉS ANYAGI KONDÍCIÓK

1. A kockázatvállalás a szélsőséges helyzetek stratégiája
2. A tét nagysága növeli a kockázatvállalási hajlandóságot

A KOCKÁZATI MAGATARTÁS TÉNYEZŐI

A VÁLLALKOZÁS EGYÉB JELLEMZŐI

- **Életkor:** növekvő életszakaszban lévő vállalkozás számára a kockázatvállalás lehet eredményes stratégia



- **Méret:** azon iparágakban, ahol a kisvállalati méret a domináns, a negatív kapcsolat szignifikancia szintje magasabb bizonytalan környezet és kockázatkerülés között, azaz a kisebb vállalatok kockázatkerülőbbek (beruházási kedv) – egyéb kockázatos döntés (?)

A KOCKÁZATOS DÖNTÉS LEHETŐSÉGE FOKOZOTTAN JELEN VAN:

- Magas vállalkozói orientációjú vezetők
- Nagy autonómiát élvező vezetők
- Ifjabbak, kevésbé iskolázottak
- Rossz erőforráshelyzetben lévő vállalkozások v.
nagyon gyorsan sokkal jobb erőforráshelyzetbe jutók
- Kiszolgáltatott piaci helyzetben lévők
- Kevésbé nagy múltú, kezdő vállalkozások



KKV

NEM KÍVÁNATOS KIMENETEK

- Előkészítetlen, ellenőrizetlen, megalapozatlan döntések
- Utólagos kontroll hiánya
- Veszteség, likviditási problémák, csőd, felszámolás
- Adóoptimalizálás hiánya vs. adóelkerülés
- Tisztességtelen piaci magatartás
- Etikátlan üzletvezetés, fekete-foglalkoztatás, színlelt szerződés stb.
- Kreatív számvitel, mulasztások, szándékos hibák, csalás kockázata

ZÁRSZÓ

1. **VAN-E RELEVANCIÁJA A KKV SZEKTOR FÜGGETLEN KÜLSŐ KONTROLLJÁNAK?**
2. **MI INDOKOLJA? → A KOCKÁZATI MAGATARTÁS SAJÁTOSSÁGAI**
3. **KÖNYVVIZSGÁLAT-E A LEGJOBB MEGOLDÁS?**
4. **KINEK AZ ÉRDEKE A KKV KONTROLLJA?**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMÜKET!

